

Villa Erica in schildersdorp Heeze, een aquarel van B. Reith

Een aquarel Villa Erica uit het archief

Bij een bezoek aan mijn achterneef en naamgenoot Bernard Reith (geb. 1962)¹ om zijn familiearchief door te nemen kwam een aquarel tevoorschijn van een gebouw met het volgende opschrift in de gevel "Villa Erica". De aquarel is gesignd door mijn oom B. Reith met bijschrift "Heeze". Afmetingen zijn 291 x 216 mm. Datering ontbreekt.

© 2023 B.P.W. Reith

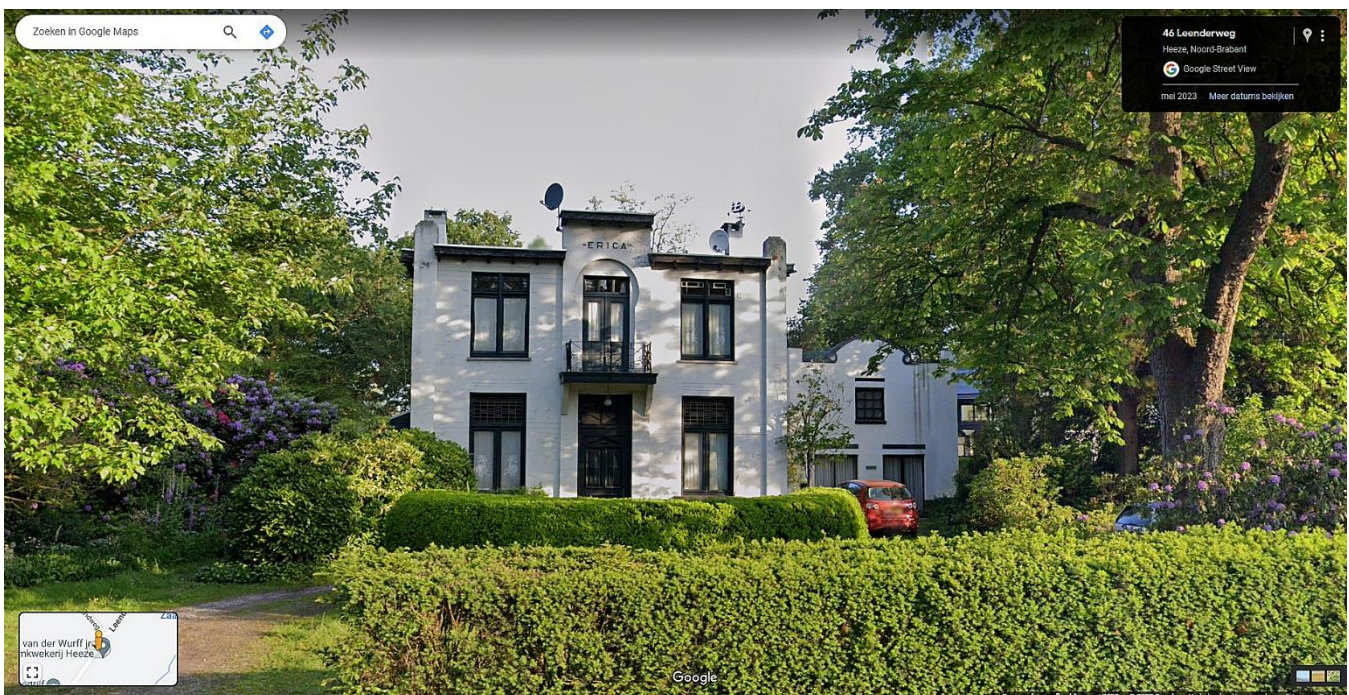
Zowel in het archief van mijn achterneef als in het door mij beheerde Familiearchief REITH zijn aanvankelijk geen aanknopingspunten te vinden voor de vervaardiging van deze aquarel.

¹ KRONIEK van het geslacht Reith, Stamboom 6, blz. 107, 116
<https://www.familieith.nl/wp-content/uploads/2022/07/KroniekReith2001.pdf>

Aangezien momenteel veel over het leven en werk van B. Reith (Beb in familiekring) bekend is², laten nieuwe vondsten zich steeds beter inpassen in zijn levensloop. De onbedwingbare nieuwsgierigheid van mij en mijn zoon Maarten (geb. 1972) naar de geschiedenis van deze aquarel was het startpunt van een zoektocht in het Familiearchief REITH en op internet om dit op te helderen.

Villa Erica en het schildersdorp Heeze

Al snel werd met behulp van Google Maps en Street View deze Villa Erica met het adres Leenderweg 46 in Heeze opgespoord. Op welke wijze deze villa naast een Financieel Beheerbedrijf momenteel bewoond wordt is niet uitgezocht.

Van het pand aan de Leenderweg 46 bestaat een aantal foto's uit 1981. Een foto is een weergave van Villa Erica vanuit een vergelijkbare positie met die van de aquarel³. Zie afbeelding op de volgende bladzijde.

² Leven en werk van Beba Reith (1894-1974)

https://www.familiereith.nl/wp-content/uploads/2022/07/Leven_en_werk_Beb-Reith_familiewebsite.pdf

³ Erica. Woonhuis. Gebouwd in ca. 1907.

Deze foto is afkomstig uit de collectie van Blok 1869 // MIP-collectie (Monumenten Inventarisatie en dateert van vrijdag 1 mei 1981.

<https://www.oozo.nl/oud-beeldmateriaal/heeze-leende/heeze/verspreide-huizen-heeze/136926/foto-leenderweg-46-te-heeze-van-medio-1981>

De ontbrekende datering op de aquarel laat zich na enige naspeuring in het Familiearchief REITH waarschijnlijk oplossen. In de beschrijving van de levensloop van de ouders van Beb Reith⁴ lezen we het volgende:

De eerste buitenlandse reis was met Pa, het echtpaar Konst en Henk naar Rijn-Ahrdal (1912). Later de reis naar Lourdes (1922) met Alice, Jo Meulemeester en Mej. Rutten; de vakantie in hotel Barendsma in Heeze (1926) op uitnodiging van Beb, en een weekje logeren in Heerlen bij Jan en Riet (1924).

We speculeren dat Beb Reith de aquarel in 1926 gemaakt heeft. In ieder geval is het duidelijk dat Beb Reith toen al een verbintenis had met het dorp Heeze dat alom bekend staat als het schildersdorp⁵. Gezien zijn achtergrond als kunstenaar, kunstgeschiedenisleraar en zijn specifieke interesse voor schilders uit de Bergense school, is het niet verwonderlijk dat hij zijn vakantieonderkomen zocht in dit schildersdorp Heeze.

⁴ Levensloop Bernardus Antonius Reith (1856-1940) en Christina Meulemeester (1862-1953), blz. 34 https://www.familiereith.nl/wp-content/uploads/2023/10/Levensloop_BernardChristine_familiewebsite.pdf

⁵ <https://www.heemkundekring-hlz.nl/heemkronijken/item/1032/heeze-als-schildersdorp>

De schilders in Heeze⁶

Eind negentiende en begin twintigste eeuw bezochten bekende schilders van de Haagse School dit schildersdorp om er de boerderijen, molens en vooral de "primitieve" Kempische boerenbevolking in hun donkere interieurs te schilderen.

Schilders van de Haagse School gingen buiten schilderen, in dorpen aan zee en op het platteland. Dat Heeze zich kon ontwikkelen tot een schildersdorp kwam vooral vanwege de aanwezigheid van logies. Het populairst bij de schilders was het hotel "De Pelikaan bij Jan van Dijk", het oudste hotel dat recht tegenover de ingang van het Kasteel Heeze lag; later bekend als Hotel Barendsma, tegenwoordig Hostellerie Vangaalen. In dit hotel verbleef ook Beb Reith in 1926.

Schilders als August Allebé, Paul Gabriël, Taco en Geesje Mesdag, Bernard Blommers, Suze Robertson, Jan Sluijters, Willy Sluijter en Jan Kruysen met zijn zoon Antoon Kruysen, maar ook Roland Larij, Walter Castle Keith en vele anderen, hebben in Heeze gewerkt. Schilderijen uit die periode bevinden zich in collecties van het Eindhoven Museum, het Rijksmuseum, Het Noordbrabants Museum, het Gemeentemuseum in Den Haag en in privécollecties.

Ook Jan Sluijters (1881-1957) streek neer in Heeze in de periode 1908-1909. Daarvoor was hij al in Parijs geweest en had daar kennis gemaakt met vernieuwingen in de kunst zoals het fauvisme, het pointillisme, het luminisme en het expressionistische werk van Van Gogh. De werken die hij in Brabant maakte werden in april-mei 1909 in het Stedelijk Museum in Amsterdam tentoongesteld, naast dat van Piet Mondriaan en Leo Gestel in een aparte luministenzaal. Sluijters vestigde zich in 1909 in Laren, waar zijn werk tot een artistiek hoogtepunt kwam. Zijn tijd in Heeze is niet onbelangrijk geweest. Heel wat werk heeft hij hier gemaakt. Op de website van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie (RKD) zijn maar liefst zeventien werken terug te vinden die Sluijters in Heeze en omgeving heeft vervaardigd.

Piet van Wijngaardt (1873-1964) is zeker ook de moeite waard om te noemen. Want er zijn overeenkomsten tussen Sluijters en Van Wijngaardt. Beiden hadden gestudeerd aan de Rijksacademie in Amsterdam, maar waren naar Parijs vertrokken om daar de nieuwe ontwikkelingen in de kunst te volgen. Dat resulteerde bij beiden in het gebruik van een kleurrijk palet. Waar Sluijters experimenteerde met diverse stijlen, koos Van Wijngaardt voor het expressionisme. Van Wijngaardt is dus zeker zo interessant voor Heeze als Sluijters, temeer omdat Van Wijngaardt jarenlang Heeze bleef opzoeken, zelfs tot na de Tweede Wereldoorlog.

⁶ Bron: Edwin van Onna & Norbert van Onna, Landschappen in Heeze. Van Mesdag tot Sluijters. Schilders van het licht. Veldhoven: Uitgeverij Archehov 2018, 40 pp., ISBN 978-90-821523-8-8

Verblijf B. Reith in Heeze (1926)

Uit het legaat van Beb Reith aan het Stedelijk Museum Alkmaar⁷, bestaande uit een uitgebreide collectie schilderijen van onder meer Jan Sluijters, Wijngaerdt en Leo Gestel, naast andere schilders uit de Bergense School, is duidelijk dat hij een bijzondere affiniteit gehad moet hebben met het schildersdorp Heeze. Vermoedelijk heeft hij in direct contact met de schilders in de loop der tijd zijn privécollectie aangekocht en op deze wijze opgebouwd. Opvallend is dat de datering van een vijftal gelegateerde schilderijen relatief kort voor zijn verblijf in 1926 in Heeze ligt: 2 van Jan Sluijters (1915 en 1925), 1 van Wijngaerdt (1922) en 2 van Leo Gestel (1917 en 1924).

Het initiatief van Beb Reith om in 1926 met zijn ouders op vakantie te gaan in Heeze en daarvoor het onder schilders bekende hotel Brandsma als logement uit te kiezen, past daarom heel goed in zijn achtergrond en belangstelling. Daarbij ook in aanmerking genomen dat hij docent tekenen en kunstgeschiedenis was en de kunstrubriek "Uit de Schatkamers van de beeldende Kunst" in De Katholieke Illustratie jarenlang verzorgde met aandacht voor schilders uit de Bergense School.

Met wie Beb Reith buiten zijn reisgenoten contact heeft gehad tijdens zijn verblijf in Heeze blijft ongewis. De aquarel beijkend zien we dat hij er leven in heeft aangebracht door de voordeur half open te zetten. Contact met een van de aanwezigen/bewoners van Villa Erica? We zullen het niet weten.

B.A. Reith (geb. 1943)

Berkel en Rodenrijs, 5 september 2023

⁷ Leven en werk van Beb Reith (1894-1974), blz. 87-96
[https://www.familiereith.nl/wp-content/uploads/2022/07/Leven en werk Beb-Reith_familiewebsite.pdf](https://www.familiereith.nl/wp-content/uploads/2022/07/Leven_en_werk_Beb-Reith_familiewebsite.pdf)